

EZ: de geschiedenis van de firma Eras & Zonen

(Door: Ton van Schijndel; uit: Perfinpost nr. 129, mei 2019)

Kleermaker Herman Eras begon in 1854 samen met zijn zoon Cornelus met de wollenstoffenfabriek H. Eras & Zoon op de hoek van de Goirkestraat en Van Hogendorpstraat in Tilburg. Na het toetreden van andere zonen werd de naam van de firma omgezet in H. Eras & Zonen. In 1860 werd op die locatie de eerste stoomweverij met twee etages geopend.¹⁾ De firma groeide flink mede door het vergroten de fabriek in de wijk 't Goirke en de groei van de vestiging in de wijk Broekhoven, waar spinnerijvoorbereidingen plaatsvonden. Ook werden activiteiten van huiswerkers overgenomen.

Eigenlijk waren het meerdere fabrieken bij elkaar. Zelf maakte het bedrijf onderscheid tussen een baaifabriek*, een bukskinfabriek**, een weverij en een wasserij/ververij (zie afbeelding 1).

Afb. 1: Briefhoofd van Eras & Zonen uit 1893 met 4 fabrieksgebouwen²⁾

* Baaï: een dik en grof wollen weefsel, op molton gelijkend flanel.

** Buxskin: dikke, licht geruwde stof die heel of half geschoren is. De stof is uit wol vervaardigd en ze werd gebruikt voor herenkleding.

Eras & Zonen was daarmee lange tijd de grootste wollenstoffenfabriek van Tilburg. Al in 1876 werkten er ruim 500 arbeiders. Het was een echt familiebedrijf. De vennootschap werd regelmatig vernieuwd tussen de broers en later ook hun zonen.

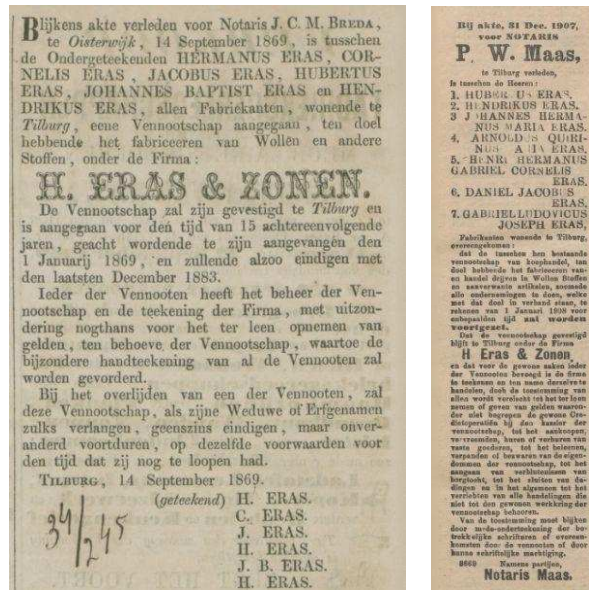
De eerste vernieuwing dateert van 1869, toen Hermanus, Cornelis, Jacobus, Hubertus, Johan Baptist en Hendricus Eras een vennootschap aangingen voor een periode van 15 jaar.

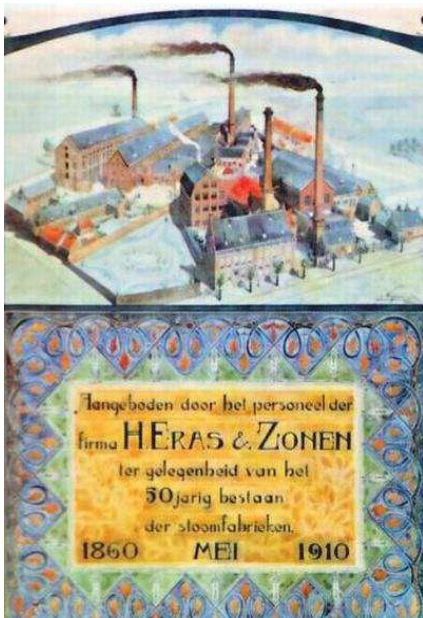
De naamgever van de firma, Herman, overleed in november 1869, hetzelfde jaar dus als dat van de overeenkomst tussen de verschillende broers (zie ook afbeelding 2).

Afb. 2: Herman Eras, zoals afgebeeld op zijn bidprentje²⁾

De volgende overeenkomsten tussen de broers en zonen werden vastgelegd in 1884, 1895, 1900 en 1908. Niet alle broers werden door hun zonen opgevolgd; wel werden de zonen van Jacobus (Noud en Daan) en van Hendricus (Henri en Gabriël) nieuwe vennoten (zie afbeelding 3).

Afb. 3: Aangaan van vennootschap in 1869 en 1908³⁾

In 1910 werd het 50-jarig bestaan van het bedrijf gevierd. Kennelijk werd de start met de stoomweverij in 1860 als het begin van het bedrijf gezien.

Het personeel bood als blijvende herinnering aan dat feit een kleurrijke aquarel aan, dat ingelijst ergens in de fabriek kwam te hangen (zie afbeelding 4)

Afb. 4: aquarel ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan²⁾

In 1916 begon het bedrijf met het perforeren van postzegels met de initialen E.Z. (zie afbeeldingen). Dat zou het blijven doen tot 1958. Tot 1937 is de perforatie E.Z., daarna vervalt de punt achter de Z. (zie afbeelding 5)

Afb. 5: de perfin EZ⁴⁾

In 1921 werd het bedrijf een NV: Naamloze Vennootschap wollenstoffen-brieken v/h H. Eras & Zonen. De eerste directie werd gevormd door Daan, Henri en Gabriël Eras.

Beeldmerk van Eras en Zonen waren twee schapen (zie ook afbeelding 6). Mogelijk was dat aanleiding voor de AaBe en BEKA om ook dieren (rendieren resp. een ijsbeer) in hun beeldmerk op te nemen.

Afb. 6: Briefhoofd van Eras & Zonen in 1921; links het beeldmerk met twee schapen²⁾

Afb. 7: De Goirkestraat in 1925 met linksboven wollenstoffenfabriek Schoenmakers en daarachter Eras & Zonen.²⁾

Na het uittreden van Gabriel in 1930 werden de oudste zoon van Daniel (Gerrit) en de oudste zoon van Henri (Joseph) beide adjunct directeur.

Ook hun andere zonen kregen kansen in het bedrijf.

In 1933 traden Henri en Joseph uit de directie en richtten de firma H. Eras-Janssen op met een soortgelijk productiepakket als H. Eras en Zonen.

In de Tweede Wereldoorlog dwongen de bezetters om de NV te ontbinden en om te zetten in een Commanditaire Venootschap. Gerrit Eras werd directeur en Koos Eras adjunct-directeur. Ook kwam hun broer Jan in het bedrijf.

Afb. 8: Deel van een briefkaart uit 1941, toen het bedrijf nog een NV was.⁵⁾

Na een moeizame start na de stilstand tijdens de oorlog, werd vooral de dekenproductie fors opgevoerd (zie afbeelding 9).

Afbeelding 9: reclame voor Eras-dekens in de jaren zestig van de vorige eeuw.⁶⁾

Door de onverwachte teruggang van de vraag, mede door buitenlandse concurrentie en van modernere bedrijven AaBe en Zaalberg, werd besloten om de productie in 1957 te stoppen.

Het bedrijfsgebouw en de machines werden overgenomen door buurbedrijf Schoenmakers dat door een brand zijn productieapparaat had verloren.

Het terrein waar de fabriek stond is nu inmiddels omgetoverd tot een woongebied met de naam 'Erasplaats'. Er is daarbij gebruik gemaakt van meerdere oude fabrieksgebouwen (zie afbeelding 10)

Afb. 10: contouren van de fabrieksgebouwen zijn in grijs op de gevels weergegeven⁷⁾

In totaal zijn er in dit gebied 112 appartementen, 18 grondgebonden woningen, 20 zorgappartementen, 24 groepszorgwoningen en 1.500 m² commerciële ruimten gerealiseerd naar een ontwerp van het Belgische bureau awg architecten (zie ook afbeelding 11).

Afb. 11: overzichtstekening van de gebouwen op de Erasplaats⁸⁾

Bronnen:

- 1) Informatie van het Regionaal Archief Tilburg (<http://wiki.regionaalarchieftilburg.nl>)
- 2) Beeldbank Regionaal Archief Tilburg
- 3) Krantenartikelen: www.delpher.nl
- 4) Collectie Ton van Schijndel
- 5) Afbeelding van jubileum-CD PCN, 2012
- 6) Collectie van het Nederlands Textielmuseum, Tilburg
- 7) Foto's: Ton van Schijndel
- 8) Website <http://www.awg.be/>